

окремим фондом Л.С.Паламарчука. Він з великою повагою і любов'ю ставився до своїх колег, аспірантів, для яких став не лише вчителем, а й другом та порадиником. Л.С.Паламарчук був (боляче писати був) надто скромною і високоінтелігентною людиною, свої урядові нагороди прикріплював до лацкана піджака лише на великі свята. Зі зброєю в руках молодий воїн пройшов пів-Європи, на жаль, не дожив до всенародного свята – 60-річчя Перемоги над фашизмом. Дякуючи йому, ми маємо чисте небо над головою, маємо щастя працювати в академічному інституті. Леонід Сидорович постійно з нами, в наших душах (не віриться, що ось уже 10 років його немає серед нас); здається, ось-ось відчиняться двері й на порозі з'явиться дорогий учитель і наставник зі своєю лагідною посмішкою.

Низький уклін Вам, дорогий Леоніде Сидоровичу, від ваших численних аспірантів за науку, за добро, за батьківське піклування про кожного з нас.

*Людмила Симоненко, к. ф. н.**

Інститут української мови НАН України (Київ)

ЛАРИСА ГРИГОРІВНА СКРИПНИК (1921–2004)

Лариса Григорівна Скрипник – відомий український учений, доктор філологічних наук, професор, лауреат Державної премії СРСР, наукова діяльність якої припадає на II половину XX ст., з повним правом займає одне з почесних місць у славній когорті українських мовознавців названого періоду.

Народилася Л. Г. Скрипник 21 квітня 1921 р. в селі Єгорівка Новоукраїнського району Кіровоградської області. Батьки померли рано (мати в 1927 р., а батько в 1934 р.), тому вона виховувалася в дитячому будинку.

У 1938 році вступила до Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка на філологічний факультет (українське відділення). Навчання в університеті перервала Велика вітчизняна війна. У жовтні 1942 р. добровільно вступила до лав Радянської армії. 1942–1943 рр. – курсант 1-го Московського Червонопрапорного ордена Леніна

* © Л. Симоненко, 2005

авіатехнічного училища зв'язку. Після його закінчення була направлена в діючу армію – Перший український фронт, батальйон аеродромного обслуговування молодшим метеорологом.

За заслуги перед Вітчизною нагороджена медалями “За бойові заслуги”, “За победу над Германией”.

Після закінчення війни Л. Г. Скрипник повертається до стін рідного університету, який закінчує 1947 року й за призначенням іде в м. Суми, працює асистентом у педагогічному університеті на кафедрі української мови до 1949 р.

1949 р. Л. Г. Скрипник вступає до аспірантури Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні, з яким у неї було пов'язане все наукове життя.

У 1953 р. успішно захистила дисертацію “Лексика і фразеологія української радянської художньо-історичної прози” на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. З цього ж року до 1955 р. працює вченим секретарем Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні.

Подальшу свою наукову долю Лариса Григорівна пов'язує з лексикологією та лексикографією. Вона є одним з укладачів та редакторів II, III, IV, V томів “Українсько-російського словника в 6-ти томах”; одним з укладачів однотомного “Українсько-російського словника”; членом редколегії “Російсько-українського словника в 3-х томах”; “Словника української мови в 11-ти томах”. Л. Г. Скрипник – один із редакторів IX тому СУМ. За останній словник разом з групою редакторів була удостоєна Державної премії СРСР.

Коло наукових інтересів Л. Г. Скрипник надзвичайно широке: її увагу привертають проблеми лексикології й лексикографії, ономастики й стилістики, фразеології (останній присвячена монографія “Фразеологія української мови”). Фразеологія кожної мови, на думку автора, – “це своєрідний художній літопис історії народу, його культури, побуту і звичаїв, це створюваний віками моральний кодекс, у якому з винятковою образною силою виявляються народні симпатії й антипатії, самобутні особливості наукового світосприймання”. І це дійсно так. Звернімося до статей-консультацій Л. Г. Скрипник, опублікованих у журналі “Мовознавство” у рубриці “Із таємниць фразеології”, у яких подано походження широковідомих у мові фразеологізмів “скакати, вскочити в гречку”, “кучму дати”, “топтати ряс”, “ні кола, ні двора” та ін. [1].

У 1976 році Л. Г. Скрипник захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук. Перу Л. Г. Скрипник у співавторстві з Н. П. Дзятківською належить два випуски словника-довідника “Власні імена людей” (1986, 1996), в яких подано найуживаніші жіночі та чоловічі імена, їх походження, особливості правопису власних імен та прізвищ. Названі словники сприяють процесові нормалізації вживання імен в Україні, співвідношенню загальнономовних документальних (паспортних) і розмовно-побутових варіантів імен.

Л. Г. Скрипник опублікувала близько 100 наукових праць з названих вище галузей мовознавства. Вагомі заслуги професора й у справі підготовки молодих науковців-філологів. Під її науковим керівництвом захищено 5 докторських та 6 кандидатських дисертацій. У особі Л. Г. Скрипник вдало поєднувалися риси науковця й педагога. Упродовж 1977–1983 рр. вона працювала завідувачем кафедри галузевого бібліографознавства Київського державного інституту культури ім. О. С. Корнійчука (нині – Київський національний університет культури і мистецтв).

Після роботи в названому ВНЗ Л. Г. Скрипник знову повертається до улюбленої лексикографічної праці спочатку до Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні, а з 1991 р. – Інституту української мови НАН України провідним науковим співробітником-консультантом, веде велику як консультативну, так і практичну роботу в царині теорії й практики укладання словників. Після виходу на пенсію (1995 р.) вона продовжує напружено працювати. Її невтомна праця увінчалася виходом у світ у 2004 році однотомного “Українсько-російського словника”, в якому вона є укладачем і одним з відповідальних редакторів. На жаль, не всі наукові плани, задуми Л. Г. Скрипник вдалося реалізувати.

13 серпня 2004 р. раптово перестало битися серце невтомної трудівниці, прекрасної людини, чуйної мами й бабусі. З Ларисою Григорівною було завжди затишно, вона любила людей і вони віповідали їй взаємністю та повагою. Вона фактично створила фразеологічну школу, учнями якої стало багато відомих українських мовознавців-фразеологів, серед яких М. Т. Демський, Л. І. Коломієць, В. Д. Ужченко, О. Муромцева та багато інших, які гідно продовжують справу свого вчителя й наставника Л. Г. Скрипник.

Література

1. Скрипник Л. Стрибати в гречку. Кучму дати // Мовознавство. – 1968. – №5. – С. 76–80.
2. Скрипник Л. Ні кола, ні двора // Мовознавство. – 1968. – №1. – С. 56–57.
3. Скрипник Л. Про вислови “топтати ряс”, “від дошки до дошки” // Мовознавство. – 1967. – №4. – С. 85–86.
4. Скрипник Л. // Енциклопедія “Українська мова”. – К., 2000. – С. 560.

*Ірина Прядко**

Інститут української мови НАН України (Київ)

**ГРИГОРІЙ МИХАЙЛОВИЧ УДОВИЧЕНКО
(1917 - 2003)**

Григорій Михайлович Удовиченко – доктор філологічних наук, професор – належить до тих відомих мовознавців, які основну свою наукову діяльність присвятили питанням лексикології та лексикографії, зосередивши увагу здебільшого на фразеологічних та фразеографічних проблемах.

Народився Г. М. Удовиченко 31 січня 1917 року в місті Костянтинограді (згодом Красноград) Харківської губернії в сім'ї коваля. Батько працював у приміській економії, мати була домогосподаркою. Після революції родина Удовиченків, одержавши земельний наділ у селі, переїздить на Полтавщину і невдовзі повертається до міста Краснограда, де хлопець закінчує 1932 року школу-семирічку й розпочинає свою трудову діяльність.

Він навчається токарному ремеслу і, працюючи токарем по металу, відвідує II курс робітфаку при Красноградському педтехнікумі, який згодом було переведено до м. Полтави. Після закінчення IV курсу 1938 року Григорій Михайлович вступив на мовно-літературний факультет Полтавського педінституту й до початку Великої Вітчизняної війни закінчив три курси.

У серпні 1941 року Г. М. Удовиченко добровільно пішов до лав Радянської Армії. Зі званням лейтенанта юнак закінчив Київське піхотне училище, евакуйоване тоді в місто Ачинськ Красноярського

* © О. Прядко, 2005